

INTERVENCIÓ DEL PRESIDENT DEL CONSELL SOCIAL, SR. RAMON ROCA

Amb motiu de la Inauguració del curs acadèmic 2010-2011 de la UdL.

Lleida, 17 setembre 2010

Magnífic rector de la Universitat de Lleida,
Comissionat per a Universitats i Recerca,
Director general d'Universitats,
Distingides autoritats: Alcaldes del territori de Lleida, Diputats
Presidents de consells comarcals, Regidors,
Representants dels diferents departaments de la Generalitat,
Rectors i vicerectors de les universitats visitants,
Dr. Francisco Tomàs,
Membres de l'Equip de Direcció i de les direccions dels centres,
Membres del Consell Social,
comunitat universitària, senyores i senyors:

Vull agrair a Francisco Tomás la seva lliçó i la seva reflexió plena d'experiència, coneixement i sentit comú, tan necessari en aquest moment de canvi i de crisi que estem vivint. També vull felicitar a tots els que han aconseguit el premi extraordinari de carrera. A ells i a tota la seva família, que han compartit el patiment i els hi han aportat l'ajuda necessària perquè ho hagin aconseguit. També vull felicitar a tots els que han rebut les distincions honorífiques de la UdL. Gràcies per la vostra dedicació a la docència, la recerca, la gestió i l'administració. En definitiva, als serveis que heu prestat a la Universitat de Lleida.

Voldria fer un recordatori especial a Virgilio Aranda, que formava part de l'equip del Consell Social quan vaig arribar-hi. A penes varem coincidir molt poc, però em consta la seva dedicació a la Universitat i la gran consideració que en tenia de la seva persona tota la comunitat universitària.

M'agradaria fer una reflexió, sempre difícil, en el marc de la societat lligada al món educatiu i al món econòmic. És el tercer any que assisteixo a la inauguració del curs i, mirant els apunts, veig que fa tres anys que ja parlàvem de la crisi. Ara pensava en quants anys més ens queden de crisi i, segons he escoltat aquí, parlem de 2 a 5 anys; si hi afegim els 3 o 4 que ja portem, arribo a la conclusió que no sé si el que tenim és una crisi o és un canvi de model de gestionar o de manera de fer les coses. En definitiva, el que crec que passa, és que som davant d'un canvi de model de societat.

Valdria la pena no parlar més de crisi i afrontar aquest canvi de model i aquesta manera d'actuar i de fer. Crec que la societat ha canviat i està canviant i això significa que hem de treballar, estudiar i relacionar-nos de manera diferent.

Estem en un món multicultural i globalitzat, que ha canviat les regles de joc. Abans Europa constituïa un eix important dins el context mundial. Al 2020 o 2030 només representarà el 12% del PIB mundial, quan fa cinc anys havíem arribat al 50%. Això ens canvia la manera de fer a Catalunya, a Espanya i a Europa. Tant els poders econòmics com els acadèmics s'estan traslladant. Abans eren a Europa, es van desplaçar a l'oest, cap els Estats Units i, en aquest moment, s'estan desplaçant al costat oposat, cap als països asiàtics. Hem de ser conscients d'això, ja que ens canviarà la manera de relacionar-nos, d'actuar i de mirar el futur.

Per què hem arribat a la crisi o a la situació en què ens trobem ara? Què vol dir sortir de la crisi? Que els països tornaran a valer el que valien? Que les empreses tornaran a guanyar el que guanyaven? Que hi tornarà a haver molta especulació amb els terrenys multiplicant el seu valor?. Personalment, crec que això no tornarà. Aleshores: com en sortirem de la crisi? Potser ja ho hem fet, perquè en aquests moments estem en un model diferent del que pensàvem.

Perquè varem arribar fins aquest punt? Hi ha molts aspectes a tenir en compte, però en ressaltaria tres especialment: un, pel model educatiu que hem seguit en aquest país; dos, perquè econòmicament, hem pensat excessivament a curt termini i no a llarg, fomentant una societat basada en l'especulació; i tres, perquè hem tingut una manca de lideratge.

Si analitzem algunes dades en relació al primer aspecte, el del fracàs model educatiu, observarem que ve de fa molts anys. Segons les que he consultat, el 44% dels llicenciats espanyols té un treball que no es correspon al seu nivell formatiu i això significa, o posa de manifest, la poca connexió entre la nostra societat i el seu món acadèmic. En canvi, a Portugal la xifra és del 21%; i a Suècia i Finlàndia és del 17%. Si ens fixem amb les xifres relacionades amb la inversió sobre PIB en educació, la mitjana de la Unió Europea és del 5,7%, a Catalunya és del 4,8% i, si ens referim a Espanya un 1,8% menys. En aquest país comença a ser significativa la quantitat de joves que ni treballen ni estudien; al voltant del 14% dels nois i noies entre 15 i 24 anys, quan la mitjana a la Unió Europea és del 10%, i si enfoquem a Holanda i Dinamarca, només és un 4%. Pel que fa a l'abandonament escolar, el 31% dels joves de 18 a 24 anys no han acabat la secundària, mentre que la mitjana europea és del 14%, destacant el

percentatge més esperançador de Suècia i Dinamarca que és d'un 11%. És a dir, la mitjana de la Comunitat Europea és la meitat de la nostra; dit d'una altra manera: el fracàs escolar dels nostres estudiants és el doble que els de la mitja europea. Si parlem de l'atur juvenil, aquest afecta gairebé el 40% dels joves menors de 25 anys.

Quan parlem d'Universitats: quantes n'hi ha de catalanes i d'espanyoles entre les dues-centes primeres? La resposta és cap. Dins del grup de les cent primeres universitats, en els últims deu anys més del 50% no hi eren, sigui com a centres, o com a país. D'acord- sé que hem diran- que és el resultat d'unes estadístiques susceptibles de "manipulació" o de valorar premisses amb les que, d'avançada, ja es pot saber qui en sortirà ben posicionat. I, també que aconseguir ser significatius es és un procés lent i complicat, però això no ha de ser una excusa per a l'immobilisme.

Doncs bé, amb totes aquestes dades, encara sento discursos en el sentit de que no és possible assumir més despesa en educació; que és suficient, etc.... Crec que de vegades confonem el que és despesa i amb el que és inversió; o el que són vicis creats de fa molts anys en societats com la nostra, amb el que és atendre realitats que marquen o decideixen el futur de les persones, en definitiva, d'un país..

Si mirem l'economia -el segon aspecte que apuntava- veiem que fora d'aquí hi ha una certa recuperació. Sembla que Alemanya ha crescut un 3,5%; França, un 1,7%, i els Estats Units, més del 2%. A banda d'això, hi ha molts països que no han entrat en recessió com ara la Xina, l'Índia, Brasil i tot el sud-est asiàtic, que han estat creixent i no han patit aquesta davallada. Sembla, doncs, que a Europa hi ha un petit creixement, del qual Espanya en queda al marge. Alguns diuen que creixerem un 0,3%, però personalment crec que serà més, un 0,5 o un 0,6%.

Veiem que hi ha un desfasament i que comencem a tenir equips de primera i de segona divisió, o, si ho prefereixen, de primera i segona velocitat. I en aquesta velocitat està la clau: uns països estan avançant més, i uns altres, com és el nostre cas, que avui ja sabem que no som de primera divisió o que, en tot cas, no anem a la mateixa velocitat dels que van per davant. Per tant, faria una crida a la societat, als polítics i a la comunitat universitària, perquè entre tots establíssim, en primer lloc, a quina lliga volem jugar a fi de preparar els pressupostos o de preparar l'equip per agafar el ritme que, de moment, no hem aconseguit. El més preocupant però en aquests moments, insisteixo, és que no sabem on volem jugar. Cal, doncs, aconseguir, com ja han fet molts països, la unió i la cooperació entre els diferents partits, entre la societat i la comunitat universitària. Així que, si acceptem el fet l'economia mundial està creixent un 5%, vol dir que haurem de sortir a cercar l'oportunitat a fora i com més aviat millor.

Totes aquestes reflexions són per situar-nos en el món econòmic i educatiu. A partir d'ara, em referiré al lideratge, i no especialment a l'empresarial o el polític a gran escala. Podem ser líders en una barberia, a casa nostra, a l'escola o en un laboratori de recerca. Necessitem urgentment configurar una societat amb diversitat de líders, amb petits líders en totes les vessants. Amb dos o tres de grans fora massa perillós; la història ens ho ha demostrat.

Des del punt de vista que els parlo, el lideratge és una actitud fruit de la resposta proactiva, positiva i oberta dins dels escenaris en que ens toca actuar, i d'un fort esperit de col·laboració. Hem preguntaran què pretén o que pot assolir un líder "només" amb aquesta actitud? Doncs, jo els responc que: el canvi, inspirar noves visions i qüestionar el sistema que no és poca cosa. A més, les persones líders són altament emocionals, tenen una personalitat forta, mobilitzen persones i són capaços de redissenyar estructures. Fins aquí podem estar més o menys d'acord en el plantejament, però ara em permetran que vagi més enllà en aquesta reflexió i que llenci a l'aire una pregunta: -si ens posem a pensar en el fet de si tenim la societat preparada per acollir gent que canviï estructures, que qüestionï sistemes o que inspire noves visions, què contestaríem? La resposta, segurament, seria que no.

Per tant, la Universitat té un paper molt important en la labor de començar a formar els líders del futur, que no és el mateix que formar bons gestors. Aquests darrers bàsicament planifiquen, organitzen, quantifiquen i controlen i gestionen des de l'àmbit que podríem anomenar tècnic. El món ha de mantenir un equilibri entre gestors i líders, però en aquests moments està decantat cap als gestors. O sigui, tenim molts gestors i no prou líders.

Què hauria de fer el Consell Social per ajudar la Universitat? Per a aquesta institució que estem per servir i no a l'inrevés. I amb aquesta voluntat sabem que hem de treballar, al costat del rector i el seu equip, en incrementar la internacionalització, tant d'aquí cap a fora com de fora cap a aquí; hem de promocionar i potenciar el talent que tenim i portar-ne d'altre que sigui complementari al nostre. Quan parlem de talent, em remeto a un escrit que deia: "Algunes persones excepcionals han acabat sent menystingudes o descartades perquè ningú no va voler descobrir si darrera de la seva raresa s'amagava una habilitat especial valuosa". Pensem que la gent amb talent acostuma a ser difícil d'entendre, perquè té criteri, personalitat i intel·ligència. Segurament gestionar aquest fet és més complicat que no fer-ho, però estic convençut que el futur de la nostra Universitat passa per gestionar el talent amb talent.

He de referir-me també a la nostra societat i al territori. És necessari que sortim de Lleida, com ja s'està fent; cal que la societat ens conegui i que donem a conèixer la Universitat a la societat. Haurem d'establir col·laboracions i complicitats més estretes entre empreses, administracions i Universitat. I haurem de donar resposta i ser més productius amb menys recursos econòmics. Per això ens caldrà racionalitzar el que tenim i repensar i innovar constantment. Aquesta és la realitat; una realitat que en bona mesura dependrà del que sapiguem trobar a fora i de com articulem el talent que tinguem a dins.

A Lleida comptem amb avantatges clars: una dimensió amb una agilitat determinada, gent per fer-ho i persones preparades. Si estem d'acord amb aquestes dues afirmacions de Darwin: "L'única constant és el canvi"; i "No sobreviu el més fort, sinó el que millor s'adapta", és imprescindible que ens esforcem i concentrem en fer aquesta adaptació des d'ara mateix. Ara bé, ho hem de fer amb honestedat i sinceritat des de tots els àmbits. Ho dic d'aquesta manera, perquè cal tenir en compte que en aquest país mai havíem viscut amb uns nivells tan baixos de confiança en els polítics, els empresaris i els jutges. Tots plegats, hauríem de fer autocrítica i un esforç perquè es pugui generar la confiança tant necessària a la que em refereixo, amb les principals institucions del país. I això s'aconsegueix amb capacitat, creativitat – imaginació i una mica d'audàcia–, cooperació, flexibilitat, i una actitud més constructiva.

Després d'aquestes reflexions de caràcter més general, i amb l'oportunitat d'un acte com aquest amb tanta participació acadèmica i social, em permetran que em refereixi breument al cas del sistema universitari. El pressupost que la Generalitat de Catalunya destina a Universitats és de 970 milions d'euros. Hi ha estudis recents que conclouen que és possible un estalvi de diners si establim una col·laboració entre les diferents universitats públiques i si fem una reflexió orientada a trobar sinèrgies comunes que permetin l'eficiència del sistema. Quantes coses estan duplicades? Les universitats públiques de Catalunya tenim el mateix accionista; i massa sovint, estem competint entre nosaltres. Encara que les autoritats en la matèria estan treballant per buscar solucions, tots nosaltres també hauríem de fer un esforç per racionalitzar aquests 970 milions; ja que establint col·laboracions i cooperacions i sinèrgies podríem arribar a estalviar entre un 20 i un 25% a l'any —uns 230 milions d'euros, que és el pressupost de dos anys i mig de la Universitat de Lleida—. Hauríem de fer fàcils els contactes per aconseguir aquest estalvi i ser valents tots: empresaris, universitat i polítics. Estem en un moment complicat i desitjo que mai no ens haguem de penedir d'aquesta manca de valentia o d'haver optat per la comoditat.

També vull referir-me al treball que estem impulsant des dels Consells Socials de Catalunya per millorar el model de governança de les universitats, que trobem poc àgil. En aquest sentit, hem preparat un

document de treball, que s'ha lliurat a la Conselleria d'Innovació, Universitats i Empresa, amb les nostres propostes a nivell general de tot el sistema i per a la universitat en particular.

Finalment, us vull transmetre el missatge de que és clau que, quan parlem de qualitat de vida, a partir d'ara ja no significarà treballar menys, sinó que significarà: treballar diferent o millor del que ho fem ara. Hi ha moltes oportunitats, però és important que assolim al màxim el repte d'obrir-nos al món.

Moltes gràcies i bon curs 2010-2011.